

УДК 336.14:352

МИКИТЮК Ігор, к. е. н., ст. викладач кафедри фінансів КНТЕУ

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ТА БЕЗПЕКА МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

Розглянуто сутність фінансової стійкості та фінансової безпеки місцевого бюджету. Визначено зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості та становлять загрози фінансовій безпеці місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцевий бюджет, фінансова стійкість, фінансова безпека, фактори фінансової безпеки.

Микитюк И. Финансовая устойчивость и безопасность местного бюджета. Рассмотрены сущность финансовой устойчивости и финансовой безопасности местного бюджета. Определены внешние и внутренние факторы, которые влияют на уровень финансовой устойчивости и составляют угрозу финансовой безопасности местного бюджета.

Ключевые слова: местный бюджет, финансовая устойчивость, финансовая безопасность, факторы финансовой безопасности.

Постановка проблеми. Необхідність забезпечення фінансово-економічної стійкості місцевих бюджетів і збереження достатнього рівня фінансової централізації висувають нові вимоги до управління місцевими фінансами. При розробці та впровадженні в рамках регіональної фінансової політики нових механізмів управління фінансовими ресурсами потрібно враховувати фактори та чинники, що можуть негативно впливати на рівень стабільності існуючих фінансових взаємовідносин між владою, суб'єктами господарювання та населенням, а також на стан їхньої забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами. Розробка механізмів стійкого розвитку економіки особливо актуальна для регіонів України, адже у взаємовідносинах державної і місцевої влади відбуваються серйозні зміни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий вклад у розробку концепції державного і місцевих бюджетів, міжбюджетних відносин, фінансового забезпечення місцевого самоврядування внесли праці вітчизняних науковців, зокрема О. Василика, І. Запатриної, О. Кириленко, В. Кравченка, І. Луніної, К. Павлюк, Ю. Пасічника, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія [1–8] та ін.

У загальному розумінні захищеність регіону від наявного і потенційного негативного впливу, зокрема у сфері фінансів та фінансових взаємовідносин, а також здатність протистояти їм характеризує кате-

горія "фінансова безпека". Питання щодо безпеки у фінансово-кредитній сфері знайшли своє відображення в роботах О. Барановського [9], М. Єрмошенка [10], В. Мунтіяна [11], В. Шлемка, І. Бенька [12] та ін.

Однак, незважаючи на масштабність досліджень цієї проблеми, із впровадженням Бюджетного та Податкового кодексів України практичні аспекти щодо фінансової стійкості і безпеки місцевих бюджетів потребують подальших досліджень і науково-методичного обґрунтування.

Метою дослідження є висвітлення теоретичних основ фінансової стійкості і безпеки місцевих бюджетів, визначення факторів, що впливають на них.

Результати дослідження. Рівень фінансової стійкості місцевих бюджетів пов'язаний з їхньою фінансовою самостійністю, він залежить від коштів вищого рівня влади. Ця проблема пов'язана з оцінкою фінансового потенціалу органів місцевого самоврядування і формуванням механізму фінансової допомоги. Сьогодні місцеві органи влади не мають достатньої фінансової самостійності у зв'язку з посиленням залежності місцевих бюджетів від державного.

Фінансова стійкість місцевого бюджету – це комплексне поняття, що відображає такий стан сукупності грошових фондів, при якому місцевий орган влади має стабільно розвиватися, забезпечуючи свою фінансову безпеку в умовах додаткового рівня ризику. Умовами фінансової стійкості місцевого бюджету є: збалансованість доходів і видатків для розвитку; бюджетна самостійність і платоспроможність, які характеризуються спроможністю органу місцевого самоврядування мобілізувати фінансові ресурси в бюджет без запозичення фінансової допомоги, а також повно і своєчасно виконувати свої повноваження.

Фінансова безпека регіону як складова його економічної безпеки є частиною фінансової безпеки держави, вона, за висновком А. Сухорукова й О. Ладюк, відображає захищеність інтересів держави у фінансовій сфері, або такий стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної системи, що гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси країни для забезпечення її соціально-економічного розвитку і обслуговування фінансових зобов'язань [13].

Більш широко тлумачить поняття фінансової безпеки О. Барановський [9]. На його думку, це важлива складова частина економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери України, яка відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових і золотовалютних резервів; ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин; рівень забезпеченості громадянина, домашнього господарства, населення, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектора економіки, ринку,

держави, суспільства, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань; стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, розрахункової, інвестиційної, митно-тарифної та фондової, а також системи ціноутворення, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію, забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективно функціонування національної економічної системи та економічне зростання; стан фінансових потоків у економіці, що характеризується збалансованістю і наявністю апробованих механізмів регулювання і саморегулювання; якість фінансових інструментів і послуг, що запобігає негативному впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на фінансовий стан наявних і потенційних клієнтів, а також гарантує (у разі потреби) повернення вкладених коштів.

Таким чином, відповідно до наведених визначень фінансова безпека регіону є системою, яка забезпечує стабільність фундаментальних фінансових відносин та пропорцій розвитку регіону, які формують захищеність його фінансових інтересів. Фінансова безпека регіону має бути спрямована на створення необхідних фінансових передумов для піднесення фінансового потенціалу, підвищення фінансової незалежності, а також стійкого зростання соціально-економічних показників його розвитку в поточному періоді та на перспективу. Поряд із цим, фінансова безпека регіону передбачає його відносну фінансову незалежність і водночас інтегрованість із загальнодержавною фінансовою безпекою, наслідком чого стає конкуренція та суперництво між регіонами у відстоюванні власних фінансових інтересів.

Наразі економічна наука не має у своєму розпорядженні єдиного комплексу методичних прийомів оцінювання фінансової безпеки як на мікро-, так і на макрорівнях. Концепція фінансової безпеки місцевих бюджетів поки недостатньо розвинена і обґрунтована, особливо щодо механізмів і факторів забезпечення фінансової безпеки. Крім того, на сучасному етапі економічного розвитку органів місцевого самоврядування практично відсутні ефективні стратегії розвитку територій, а це обумовлює необхідність пошуку ефективних методів визначення та обґрунтування факторів фінансової безпеки місцевих бюджетів.

У становленні самостійності місцевих бюджетів важливу роль відіграють їх доходи, що є одним із основних інструментів бюджетного регулювання на рівні місцевих органів влади та вирішальним фактором регіонального розвитку. Зміцнення доходної бази місцевого самоврядування та основ самостійності місцевих бюджетів, підвищення зацікавленості місцевих органів влади у нарощуванні власної доходної бази, якісне прогнозування доходів місцевих бюджетів та застосування сучасних економетричних методів для розробки адекватних моделей змін

складових доходної частини місцевих бюджетів набувають для України особливої актуальності в умовах європейської інтеграції та підвищення самостійності регіонів.

Як свідчать статистичні дані Державної казначейської служби України, доходи місцевих бюджетів щороку зростають, однак лише обсяг доходів не може відображати фінансову самостійність місцевих органів влади (табл. 1).

Таблиця 1

Питома вага доходів місцевих бюджетів у структурі доходів зведеного бюджету України за 2009–2011 роки [14]

Показник	2009	2010	2011
Доходи зведеного бюджету, млрд грн	273.0	314.5	398.6
Доходи місцевих бюджетів, (без урахування трансфертів) млрд грн	71.0	80.5	86.7
Питома вага доходів місцевого бюджету у доходах зведеного бюджету України, %	26.0	25.6	21.8

Наведені дані дозволяють зробити висновок, що питома вага доходів місцевих бюджетів у структурі доходів зведеного бюджету щороку зменшується. Це свідчить про високий рівень централізації фінансових ресурсів у державному бюджеті, що зокрема призводить до втрачання самостійності, незалежності місцевих органів влади. Потреба у збільшенні доходів зумовлена необхідністю покриття постійно зростаючих видатків, спричинених підвищенням вартості життя населення країни, подорожчанням послуг, особливо соціального характеру. Крім того, доходи місцевих бюджетів є одним із важелів перерозподілу валового внутрішнього продукту, насамперед, серед окремих соціальних груп населення та територій. Отже від того, наскільки раціонально побудована система місцевих бюджетів, залежить ефективність функціонування всієї бюджетної системи, фінансової політики взагалі. На думку Л. Клець, показник стійкості доходної бази характеризує частку податкових та неподаткових надходжень у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів [15]. Найбільшу роль у формуванні доходів місцевих бюджетів відіграють податкові надходження, у 2011 р. їхня питома вага у загальних доходах становила 84.3 %.

Неподаткові надходження – важливе джерело забезпечення фінансової незалежності місцевих органів влади від центральних, оскільки місцеві органи можуть впливати на збільшення цих надходжень. Таким чином, податкові та неподаткові надходження забезпечують стійкість доходної бази місцевих бюджетів. Якість структури доходів характеризує показник співвідношення податкових і неподаткових надходжень. Однак неподаткові надходження не можуть розглядатися як надійні та прогнозовані, тому зростання їх частини свідчить про зниження ініціативи місцевих органів влади у податковій політиці. Найбільшу питому

вагу в доходах місцевих бюджетів в Україні за 2009–2011 рр. мали надходження від загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів, які практично не пов'язані з власною діяльністю органів місцевого самоврядування, вони за останні п'ять років становили (залежно від року) 50–70 % доходів загального фонду. Частка надходжень до місцевих бюджетів місцевих податків і зборів не перевищує 2–10 %. Близько третини доходної частини місцевих бюджетів України формується за рахунок трансфертів із державного бюджету, що ставить соціально-економічний розвиток територій у жорстку залежність від центру. Структуризація місцевих бюджетів України свідчить, що понад 92 % усіх бюджетів дотаційні і лише 8 % – бюджети, які виступають донорами в умовах чинної системи бюджетного регулювання.

Бюджетний кодекс України фіксує, які податки та збори залишаються на кожному рівні, і на які цілі спрямовуються кошти яких бюджетів. Документ унормовує проблемні для державного і місцевих бюджетів питання. Із внесенням змін до Бюджетного кодексу України значно посилюється дохідна база місцевих бюджетів, особливо в частині доходів для забезпечення самоврядних функцій та бюджету розвитку, а також розширюються права на здійснення місцевих запозичень. Бюджетний кодекс передбачає пропорційний розподіл надходжень між місцевими бюджетами різних рівнів – 40 % коштів спрямовується до обласних бюджетів, 60 % – до районних, із них третина – сільським і міським радам.

Нинішній стан економіки України характеризується поступовим збільшенням диференціації рівнів економічного і соціального розвитку регіонів та обсягів податкових і неподаткових надходжень до бюджетів. Не зважаючи на суттєвий перелік місцевих податків і зборів, вони не відіграють значної ролі у формуванні місцевих бюджетів: їхня питома вага, як правило, не перевищує 3–5 % сукупних доходів місцевих бюджетів України.

Чинна система формування доходів місцевих бюджетів України характеризується зростанням обсягів міжбюджетних трансфертів, що обмежує фінансові можливості місцевих органів влади та стримує трансформацію взаємовідносин центру та регіонів. Загальний обсяг трансфертів має стійку тенденцію до збільшення, за 2011 р. порівняно з 2010 р. вони збільшилися на 17.5 млрд грн, що суперечить вимогам Концепції реформування місцевих бюджетів, основним завданням якої є підвищення самодостатності місцевих бюджетів [16].

Аналіз взаємовідносин державного та місцевих бюджетів України свідчить, що чинна система міжбюджетного регулювання доходів місцевих бюджетів не сприяє зацікавленості органів місцевого самоврядування в нарощуванні власної доходної бази, що підтверджує суттєве перевищення темпів зростання обсягів трансфертів вирівнювання, які передаються місцевим бюджетам над темпами зростання самостійно залучених ними доходів. Так, із Державного бюджету місцевим бюджетам

у 2011 р. перераховано: дотації вирівнювання – у сумі 43 629.9 млн грн, субвенції та додаткові дотації – 51 639.3 млн грн, що свідчить про обмеженість фінансової автономії місцевих органів влади.

На думку І. Стефанюка, в умовах дефіциту фінансових ресурсів правильне визначення обсягів та напрямів використання міжбюджетних трансфертів, що передаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам, має надзвичайно важливе значення, як і ефективність використання цих коштів [17].

Отже, недоліки механізму фінансового забезпечення функцій органів місцевого самоврядування можна звести до таких: доходна частина місцевих бюджетів формується здебільшого за рахунок загальнодержавних податків та зборів і трансфертних платежів; низька відносна частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів; відсутність дієвих стимулів у органів місцевого самоврядування щодо наповнення доходної частини бюджету та нарощування її економічної бази без загрози втрати значної частки додаткових доходів.

Важливим чинником, що впливає на процес формування доходів місцевих бюджетів є фінансова стійкість – комплексне поняття, яке відображає такий стан грошових фондів, при якому території здатні стабільно розвиватися, зберігаючи свою фінансову безпеку. Варто зазначити, що певні досягнення державної політики щодо управління фінансовими ризиками не вплинули на регіональну політику – навіть відповідні законодавчі документи не містять положень, які зобов'язували б відстежувати і вживати заходи з попередження та усунення фінансових ризиків, хоча саме регіони, як відомо, є головними об'єктами формування фінансових загроз національній безпеці. Перші кроки реформування бюджетної сфери зроблено, доходну базу місцевих бюджетів розширено, але для забезпечення регіонів достатнім обсягом фінансових ресурсів необхідні не прямі державні дотації, а формування сприятливого інвестиційного клімату. Крім того, реформування бюджетної системи в Україні може бути ефективним тільки за умови здійснення адміністративно-територіальної реформи, спрямованої на збільшення повноважень місцевого самоврядування, зокрема і щодо фінансової політики. Пріоритетним завданням має стати формування потужної фінансової бази регіонів шляхом подальшого розподілу повноважень між центральними органами влади й органами самоврядування, пошук додаткових джерел формування доходів місцевих бюджетів, розширення доходної бази місцевих бюджетів, а також удосконалення перерозподільних процесів у бюджетній системі.

Збільшення надходжень до місцевих бюджетів можливе за рахунок реалізації цілого комплексу заходів для збільшення обсягів неподаткових доходів. При цьому важливо підвищувати зацікавленість органів місцевого самоврядування у збільшенні податкової бази територій. Також бюджети кожного рівня мають відповідати повноваженням і функціям, покладеним на органи, що їх затверджують.

Аналіз місцевих бюджетів за видатками у перерозподілі ВВП, а також у зведеному бюджеті, свідчить про участь місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем соціально-економічного розвитку країни та регіонів (табл. 2). Зазначений показник відображає рівень фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, дає можливість оцінити ступінь і перспективи розвитку місцевих бюджетів, а також рівень забезпечення соціальних гарантій.

Таблиця 2

Питома вага видатків місцевих бюджетів у структурі видатків зведеного бюджету України за 2009–2011 рр. [14]

Показник	2009	2010	2011
Видатки зведеного бюджету, млрд грн	307.4	377.8	416.9
Видатки місцевих бюджетів, млрд грн	136.3	159.8	181.0
Питома вага видатків місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету України, %	44.3	42.3	43.4

Важлива роль відводиться місцевим бюджетам і в соціально-економічному розвитку території, адже саме із місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації; також фінансуються різноманітні молодіжні програми, упорядкування населених пунктів. Саме із місцевих бюджетів здійснюються видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення (табл. 3).

Таблиця 3

Структура видатків бюджетів за функціональною класифікацією у 2011 р. [14]

Видатки	Державний бюджет		Місцеві бюджети	
	усього, млрд грн	% до зведеного бюджету	усього, млрд грн	% до зведеного бюджету
Загальнодержавні функції	40.0	80.2	9.9	19.8
Громадський порядок, безпека та судова влада	32.4	99.4	0.2	0.6
Економічна діяльність	44.8	78.3	12.4	21.7
Охорона навколишнього природного середовища	3.0	76.9	0.9	23.1
Житлово-комунальне господарство	0.3	3.4	8.4	96.6
Охорона здоров'я	10.2	20.8	38.7	79.2
Духовний та фізичний розвиток	3.8	35.2	6.9	64.8
Освіта	27.2	31.5	59.0	68.5
Соціальний захист та соціальне забезпечення	63.5	60.2	41.9	39.8
Оборона	13.2	100	–	–

Головним напрямом використання коштів місцевих бюджетів є витрати, пов'язані з життєзабезпеченням людини. Роль місцевих бюджетів у фінансуванні галузей народного господарства скромніша. Тим не менш, у загальних бюджетних видатках на економічну діяльність кошти місцевих бюджетів складають 21.7 %.

Структура видатків окремих видів місцевих бюджетів не однакова і залежить від обсягу господарства та підпорядкованості підприємств. Так, міським і районним органам влади підпорядкована переважна частина підприємств житлово-комунального господарства, тому питома вага асигнувань на народне господарство у витратах цих бюджетів найбільш значна (перевищує 40 %). У віданні ж селищних і сільських органів влади знаходяться в основному соціально-культурні установи, в цих бюджетах переважна частина витрат припадає на фінансування соціально-культурних закладів.

Місцевим органам підпорядкована переважна частина соціально-культурних установ, насамперед закладів народної освіти і охорони здоров'я, тому у видатках місцевих бюджетів значно переважають витрати на соціально-культурні заходи: якщо в місцевих бюджетах це від 30 до 50 % усіх витрат, то в районних, селищних і сільських – від 60 до 80 %.

У видатках місцевих бюджетів на соціально-культурні заходи найшвидше збільшуються витрати на охорону здоров'я, освіту і науку, що пов'язано з розвитком мережі медичних установ, розширенням списку наукових і проектних робіт, що фінансуються з цих бюджетів, із проблемами містобудування, комплексного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, автоматизованих систем управління місцевим господарством тощо. У новому тексті Бюджетного кодексу України зміни відбулись на користь місцевих бюджетів, що повинно суттєво збільшити фінансову базу регіонів та надати можливості для їхнього розвитку (табл. 4).

Як свідчать результати дослідження, стійкість бюджету слід розглядати у контексті поточної і довгострокової стійкості. Забезпечення поточної стійкості місцевого бюджету є метою управління місцевими фінансами в короткостроковому періоді. Довгострокова стійкість бюджету характеризується позитивною динамікою фактичних і прогнозних характеристик його основних параметрів і орієнтована на формування бюджетного потенціалу території залежно від стратегії розвитку бюджетної системи України. Стійкість бюджету в межах поточного фінансового року передбачає стабільність і передбачуваність його параметрів (а саме: доходів і видатків), що інколи розглядається як збалансованість бюджету. Критеріями такої стійкості є: забезпечення повністю і в строк поточних платежів до місцевого бюджету; своєчасне покриття зобов'язань і недопущення заборгованості перед бюджетною сферою; забезпечення нормальної ліквідності. Має місце також перспективна (структурна) стійкість місцевого бюджету, яка характеризується позитивною дина-

мікою фактичних і прогнозних показників бюджету за достатньо тривалий період часу; забезпечується за рахунок відповідної конструкції місцевого бюджету, тобто наявності в ньому таких прогресивних елементів (зокрема, бюджету розвитку), які підвищують опір деструктивним зовнішнім діям, а також забезпечують формування основних параметрів мікро- і макросередовища відповідно до цілей і завдань регіонального розвитку.

Таблиця 4

Індикатори фінансової стійкості місцевого бюджету, визначені Бюджетним кодексом України [18]

Індикатори	Значення показника	Посилання на Бюджетний кодекс України
Загальний обсяг місцевого боргу	Не може перевищувати 200 % (для м. Києва – 400 %) середньорічного індикативного прогнозного обсягу надходжень бюджету розвитку	Ст. 18, п. 3
Оборотний залишок бюджетних коштів	Не більше 2 % планових видатків загального фонду бюджету. На кінець бюджетного періоду оборотний залишок бюджетних коштів має бути збережений у встановленому розмірі	Ст. 14, п. 3
Місцеві гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання	Надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом	Ст. 17, п. 3
Резервний фонд бюджету	Не може перевищувати 1 % обсягу видатків загального фонду бюджету. Порядок використання коштів визначається Кабінетом Міністрів України	Ст. 24, п. 3 Ст. 24, п. 1
Видатки місцевого бюджету на обслуговування місцевого боргу	Не можуть перевищувати 10 % видатків загального фонду місцевого бюджету	Ст. 74, п. 6

Недостатнє фінансове забезпечення реформ у сфері місцевого самоврядування, збільшення видатків місцевих бюджетів, які не забезпечуються відповідними доходами, заважають сталому соціально-економічному та фінансовому розвитку територій. Відповідно це відбивається і на стійкості місцевих бюджетів, на стані їхньої фінансової безпеки. Здійснений у ході дослідження аналіз фінансового стану місцевих бюджетів дозволив визначити зовнішні і внутрішні фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості та становлять загрози фінансовій безпеці місцевих бюджетів. До *зовнішніх* факторів, що найбільше загрожують фінансовій стійкості і безпеці місцевих бюджетів, можна віднести: інфляційні процеси; стан грошово-кредитного обігу; коливання цін на енергоносії; частку тіньової економіки; нестабільність правової бази щодо діяльності

суб'єктів господарювання; низький рівень ефективності функціонування державних фінансових органів; рівень економічного розвитку країни; низьку якість фінансового, бюджетного та податкового законодавства; адміністративні бар'єри та ступінь довіри до влади, ухвалення законодавчих актів щодо зменшення податкового потенціалу місцевих бюджетів; нестабільність економіки, кризи грошово-кредитної системи.

До *внутрішніх* загроз можна віднести значну кількість фінансових зобов'язань місцевих органів влади; ухилення від податків; помилки органів влади при фінансовому плануванні місцевого бюджету; якість виконання бюджету; якість фінансового контролю та застосування його результатів у плануванні; помилки, що призводять до зниження ефективності діяльності розпорядників бюджетних коштів із надання бюджетних послуг; низьку якість планування доходів місцевих бюджетів; ухвалення законодавчих актів, що зменшують податковий потенціал місцевих бюджетів; втрату самостійності місцевого бюджету у зв'язку з недостатністю джерел доходів; зменшення власності місцевих органів влади внаслідок її передачі на інший рівень бюджетної системи; низьку ефективність системи контролю за формуванням доходів місцевих бюджетів; низький рівень використання податкового потенціалу територій; стан розвитку галузей економіки регіону; рівень життя населення регіону; високий рівень дотаційності місцевих бюджетів; розмір території; нераціональність використання місцевих природних ресурсів; відсутність зацікавленості місцевих органів влади у нарощуванні власної доходної бази.

Висновки. Отже, місцеві бюджети є фундаментом всієї бюджетної системи, зміцнення якого має відбитися на розвитку бюджетної політики та фінансової безпеки держави. Зміцнення місцевих бюджетів є основою життєзабезпечення населення, що виходить за місцеві рамки і набуває загальнодержавного значення, саме тому першочерговим завданням держави має стати забезпечення збалансованості місцевих бюджетів і розвиток їх доходної бази. Підвищення фінансової стійкості та фінансової безпеки місцевого бюджету можливе за рахунок посилення доходної бази, підвищення ефективності і результативності використання бюджетних коштів, урахування зовнішніх та внутрішніх факторів. Фінансову стійкість і безпеку слід розглядати з позиції поточної та довгострокової стійкості, що дозволить ставити та вирішувати стратегічні завдання економічного та соціального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Василик О. Д.* Державні фінанси України : навч. посіб. / О. Д. Василик. — К. : Вища школа, 1997.
2. *Кириленко О. П.* Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика) / О. П. Кириленко. — К. : НІОС, 2000. — 384 с.
3. *Кравченко В. І.* Фінанси місцевих органів влади України. Основи теорії і практики / В. І. Кравченко. — К. : НДФП, 1997.

4. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин / І. О. Луніна. — К. : Наук. думка, 2006. — 432 с.
5. Павлюк К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України : монографія / К. В. Павлюк. — К. : НДФІ, 2006. — 584 с.
6. Пасічник Ю. В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні : монографія / Ю. В. Пасічник. — Донецьк : Юго-Восток, 2005. — 642 с.
7. Фінанси : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. — 2-ге вид. переробл. і доповн. — К. : Знання, 2012. — 687 с.
8. Фінанси України : інституційні перетворення та напрями розвитку / за ред. І. Я. Чугунова. — К. : ДННУ АФУ, 2009. — 848 с.
9. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О. І. Барановський. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т 2004. — 759 с.
10. Єрмошенко М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. Єрмошенко. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. — 309 с.
11. Мунтіян В. І. Економічна безпека України : монографія / В. І. Мунтіян. — К. : КВІЦ, 1999. — 461 с.
12. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. — К. : НІСД, 1997. — 144 с.
13. Сухоруков А. І. Фінансова безпека держави / А. І. Сухоруков, О. Д. Ладюк. — К. : ЦУЛ, 2007. — 192 с.
14. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
15. Клець Л. Є. Система кількісних показників фінансової автономії місцевих органів влади / Л. Є. Клець // Вісн. Донець. ін-ту економіки та господарського права : зб. наук. пр. — 2009. — № 1. — С. 46.
16. Концепція реформування місцевих бюджетів, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 308-р.
17. Стефанюк І. Б. Взаємовідносини державного і місцевих бюджетів України у 2010 р. / І. Б. Стефанюк // Регіональна економіка. — 2011. — № 2.
18. Бюджетний кодекс України, затв. Законом України від 08.07.2010 № 2456-У1.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2012.

Mykytiuk I. Financial stability and local budget security. Development of mechanisms of steady development of economy is especially actual for the regions of Ukraine as a result of changes that take place lately in the mutual relations of state and local power. The aim of the article is to highlight the theoretical foundations of financial stability and safety of local budgets, determination of factors of influence on financial firmness and safety. The present state of economy of Ukraine is characterized by the gradual increase of differentiation of levels of economic and social development of regions and volumes of tax and non-tax profits that come to the budgets. The article noted that local taxes and fees don't play an important role in shaping fiscal local budgets. The current system of income generation of local budgets in Ukraine is characterized by growth of intergovernmental transfers, which limits the financial capacity of local governments and inhibits transformation of relations between the center and regions in terms of autonomy in matters of the respective areas. Priorities forming a strong financial base region should be further division of powers between the central authorities and governments, searching for additional sources of revenues, expanding the revenue base of local budgets, as well as improving redistributive processes in the public system.

The conducted analysis of the financial condition of local budgets allowed us to determine the external and internal factors that affect the level of financial stability. Enhancing financial stability and financial security of the local budget is possible by strengthening the revenue base, improving the efficiency and effectiveness of the use of budget funds and taking into consideration external and internal factors. Financial stability and security should be considered from the perspective of current and long-term stability that will let raising and addressing the strategic objectives of economic and social development.

Key words: local budget, financial stability, financial security, financial security factors.

REFERENCES

1. *Vasylyk O. D.* Derzhavni finansy Ukrainy : navch. posib. / O. D. Vasylyk. — K. : Vyshha shkola, 1997.
2. *Kyrylenko O. P.* Miscevi bjudzhety Ukrainy (istorija, teorija, praktyka) / O. P. Kyrylenko. — K. : NIOS, 2000. — 384 s.
3. *Kravchenko V. I.* Finansy miscevyh organiv vlady Ukrainy. Osnovy teorii i praktyky / V. I. Kravchenko. — K. : NDFII, 1997.
4. *Lunina I. O.* Derzhavni finansy ta reformuvannja mizhbjudzhetnyh vidnosyn / I. O. Lunina. — K. : Nauk. dumka, 2006. — 432 s.
5. *Pavljuk K. V.* Bjudzhet i bjudzhetnyj proces v umovah tranzytyvnoi ekonomiky Ukrainy : monografija / K. V. Pavljuk. — K. : NDFI, 2006. — 584 s.
6. *Pasichnyk Ju. V.* Bjudzhetnyj potencial ekonomichnogo zrostantnja v Ukraini : monografija / Ju. V. Pasichnyk. — Donec'k : Jugo-Vostok, 2005. — 642 s.
7. *Finansy* : pidruchnyk / za red. S. I. Jurija, V. M. Fedosova. — 2-ge vyd. pererobl. i dopovn. — K. : Znannja, 2012. — 687 s.
8. *Finansy Ukrainy* : instyucijni peretvorennja ta naprjamy rozvytku / za red. I. Ja. Chugunova. — K. : DNNU AFU, 2009. — 848 s.
9. *Baranovs'kyj O. I.* Finansova bezpeka v Ukraini (metodologija ocinky ta mehanizmy zabezpechennja) : monografija / O. I. Baranovs'kyj. — K. : Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-t 2004. — 759 s.
10. *Jermoshenko M.* Finansova bezpeka derzhavy: nacional'ni interesy, real'ni zagrozy, strategija zabezpechennja / M. Jermoshenko. — K. : Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-t, 2001. — 309 s.
11. *Muntijan V. I.* Ekonomichna bezpeka Ukrainy : monografija / V. I. Muntijan. — K. : KVIC, 1999. — 461 s.
12. *Shlemko V. T.* Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist' i naprjamy zabezpechennja / V. T. Shlemko, I. F. Bin'ko. — K. : NISD, 1997. — 144 s.
13. *Suhorukov A. I.* Finansova bezpeka derzhavy / A. I. Suhorukov, O. D. Ladjuk. — K. : CUL, 2007. — 192 s.
14. *Oficijnyj sajт Derzhavnoi' kaznachejs'koi' sluzhby Ukrainy* [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
15. *Klec' L. Je.* Systema kil'kisnyh pokaznykiv finansovoi' avtonomii' miscevyh organiv vlady / L. Je. Klec' // Visn. Donec'. in-tu ekonomiky ta gospodars'kogo prava : zb. nauk. pr. — 2009. — № 1. — S. 46.
16. *Koncepcija reformuvannja miscevyh bjudzhetiv, shvalena Rozporjadzhennjam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.05.2007 № 308-r.*
17. *Stefanjuk I. B.* Vzajemovidnosyny derzhavnogo i miscevyh bjudzhetiv Ukrainy u 2010 r. / I. B. Stefanjuk // Regional'na ekonomika. — 2011. — № 2.
18. *Bjudzhetnyj kodeks Ukrainy, zatv. Zakonom Ukrainy vid 08.07.2010 № 2456-U1.*